

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Septembar 2009

USAID
OD AMERIČKOG NARODA

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA	8
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	10
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	11
	REGULATORNA TELA.....	11
	DRŽAVNI ORGANI	13
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE	17
	REALIZACIJA VLADINIH INTERVENTNIH MERA ZA POMOĆ MEDIJIMA U USLOVIMA KRIZE.....	19
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	19
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	19
VII	ZAKLJUČAK.....	20

Ovaj Izveštaj realizovan je zahvaljujući građanima SAD u okviru programa podrške medijima Američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Izneti stavovi pripadaju isključivo autoru i ne predstavljaju zvaničan stav USAID-a i IREX-a.

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, zabeleženo je više slučajeva koji ukazuju na moguće povrede slobode izražavanja.

1. Pretnje i pritisci

1.1 Udruženje novinara Srbije saopštilo je 10. septembra 2009. da su urednici i novinari u Javnom preduzeću Radio Stara Pazova, odlukom uprave, obavezani da mesečno obezbede oglase u vrednosti od 50,000 odnosno 20,000 dinara. Spajanje poslova marketinga sa novinarskim poslom “direktno ukida mogućnost objektivnog informisanja”, navodi se u saopštenju UNS-a.

Ovde ukazujemo da, u skladu sa odredbom člana 31. Zakona o javnom informisanju, novinaru ne može prestati radni odnos, umanjiti se zarada, niti pogoršati položaj u redakciji zbog, između ostalog, odbijanja da izvrši nalog kojim bi kršio pravna i etička pravila novinarske profesije.

U skladu sa odredbom člana 2, stav 3 Kodeksa novinara Srbije, ekonomski i politički interesi izdavača ne smeju da utiču na uređivačku politiku, na način koji bi imao za posledicu netačno, neobjektivno, nepotpuno i neblagovremeno informisanje javnosti, a u skladu sa članom 7, stav 3 Novinarskog kodeksa NUNS-a, novinari ne mogu učestvovati u bilo kom obliku reklamiranja bilo koje institucije, bilo koje robe ili usluge, osim kada je reč o nedvosmileno humanitarnom karakteru.

Nesumnjivo je da obavezivanje novinara da obezbeđuju oglase, umesto da se bave onim što im je posao, odnosno da informišu javnost o stvarima o kojima javnost ima interesa da zna, ozbiljno kompromituje njihovu nezavisnost.

1.2 Članice *Asocijacije medija* od 15. septembra prestale su da dostavljaju svoja izdanja distributeru *Futura plus*, ukazujući na velika dugovanja ovog distributera, te činjenicu da im je njihovim neizmirivanjem ugroženo poslovanje. *Asocijacija medija* je pozvala Vladu da zakonom uredi tržište, a čitaoce da kupuju štampu na drugim mestima. Iz *Future plus* saopšteno je da je ovo zapravo poziv na bojkot i pokušaj gušenja jedinog nacionalnog distributera koji može kvalitetno da opsluži izdavače i pruži usluge građanima u svakom delu zemlje. Ministarstvo kulture osudilo je ponašanje *Future Plus* kao neprofesionalno i apelovalo na druge distributere na tržištu štampe da, do razrešenja problema između izdavača i *Future Plus*, adekvatnom raspodelom tiraža omoguće građanima da na što lakši

način dođu do štampe, a kako bi se zaštitila prava na slobodu izražavanja i informisanja. Veselin Simonović, predsednik Upravnog odbora Asocijacije medija, odgovorio je da to što članice tog udruženja ne isporučuju novine Futuri plus “nije bojkot već poslovna odluka da se ne isporučuje roba onome ko ne plaća,” te da je Asocijacija medija na takvu odluku prisiljena da bi smanjila štetu.

Ne sporeći ekonomsku zasnovanost odluke da se ne isporučuju novine nelikvidnom distributeru, nesporno je da je u inicijalnim izjavama koje su dolazile iz Asocijacije medija, bilo sadržano i pozivanje potrošača da štampu (generalno, bez ograničavanja na izdanja članica Asocijacije medija) kupuju na drugim mestima, što bi se moglo tumačiti kao nelojalna konkurencija u smislu odredbe člana 23, stav 1, tačka 5 Zakona o trgovini, ili kao oglašavanje sa pozivom na bojkot, koje je zabranjeno odredbom člana 34. Zakona o oglašavanju.

1.3 Veliku pažnju javnosti u periodu na koji se ovaj monitoring izveštaj odnosi, izazvao je način na koji je poreska policija postupila prilikom oduzimanja poslovne dokumentacije iz firme koje su u vezi sa Radisavom Rodićem, a među kojim su i izdavači dnevnih listova *Kurir* i *Glas javnosti*, kao i nedeljnika *Grom* i *Stil*. Poreska uprava saopštila je da je na osnovu provere poslovanja privrednog društva „ABC Produkt“ d.o.o., čiji je direktor Radisav Rodić, utvrđeno da postoji sumnja da je on kao odgovorno lice utajio porez u iznosu od 203,3 miliona dinara. Poreska policija ušla je u zgradu u Vlajkovićevoj ulici broj 8 u Beogradu, u kojoj se nalaze i prostorije navedenih listova, 15. septembra. U izjavi dostavljenoj medijima, Rodić je naveo da se nalazi u bolnici u inostranstvu, na redovnoj lekarskoj kontroli, i da se ta situacija „koristi radi obračuna sa medijima u njegovom vlasništvu s ciljem da njegovo zdravstveno stanje ponovo bude narušeno“. Redakcija dnevnog lista *Kurir* saopštila je da su inspektori Poreske policije zapečatili kancelarije, uključujući i onu u kojoj se nalazi server i mrežna oprema ovog lista.

Vlasnici i urednici *Kurira* izjavljivali su da žele da sarađuju s poreskim inspektorima, ali da insistiraju da zapečaćena dokumentacija bude popisana pre iznošenja iz zgrade. *Kurir* takođe tvrdi da je policija dobar deo popodneva 16. septembra novinarima i urednicima ovog lista onemogućavala da napuštaju zgradu, a onima koji su se zatekli napolju, onemogućen je povratak u istu. Zaposleni su tvrdili da su policajci bili raspoređeni na svim spratovima zgrade, te da su stalno ulazili i izlazili iz redakcije, ometajući novinare da obavljaju svoj posao. Menadžment *Kurira* saopštio je da je dalje izlaženje ovog lista, ali i dnevnog lista *Glas javnosti* i nedeljnika *Grom* i *Stil*, ozbiljno dovedeno u pitanje. Saopšteno je da se u jednom trenutku ispred redakcije nalazilo trideset pripadnika specijalnih jedinica policije, naoružanih palicama i štitovima kakvi se nose prilikom razbijanja demonstracija.

Okružno javno tužilaštvo u Beogradu saopštilo je 25. septembra da je podnelo Okružnom sudu zahtev za sprovođenje još jedne istrage protiv osnivača *Glasa javnosti* i *Kurira* Radisava Rodića, i još dva lica, zbog sumnje da su zloupotrebili službeni položaj, tako što su “upotrebom lažne dokumentacije u Komercijalnoj banci podigli kredit od oko 22 miliona dinara, koji nikada nije vraćen i za koji je banka oštećena”. Menadžment *Kurira* demantovao je ove navode tvrdnjom da je u konkretnom slučaju Rodićeva firma prodavala zgradu u Višnjičkoj ulici 105 u Beogradu, te da je na kraju ostala i bez zgrade i bez kupoprodajne cene, a da kupac, koji je zgradu trebalo da plati kreditom podignutim u Komercijalnoj banci, novac nije dao ni Rodićevoj firmi, niti je kredit banci vratio.

Napokon, 27. septembra *Kurir* i *Glas javnosti* preneli su da su pripadnici Poreske uprave, u pratnji nekoliko desetina policajaca, odneli poslovnu dokumentaciju iz zgrade u Vlajkovićevoj 8, te da su se u popodnevним satima, svi poreski inspektori i pripadnici MUP Srbije povukli iz prostorija ovih listova. Menadžment i uredništvo *Kurira* saopštili su da je izneta i dokumentacija, neophodna za obavljanje tekućih poslova i vođenje sudskih postupaka koji su u toku.

Zakonom o javnom informisanju predviđeno je da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, a naročito ne zloupotrebom državnih ovlašćenja i zloupotrebom prava. Zakonom o javnom informisanju takođe se zabranjuje vršenje bilo kakvog pritiska na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaja podesnog da ih omete u obavljanju posla. Nesporno je da je u konkretnom slučaju došlo do ograničenja slobode javnog informisanja, koja se ogledala u blokadi zgrade u kojoj se nalaze redakcije, ograničavanju kretanja novinara, ulasku policajaca u redakcije i slično. U skladu sa domaćim propisima, ali i ratifikovanim međunarodnim aktima, nesporno je da sloboda javnog informisanja i sloboda izražavanja mogu biti ograničene. U konkretnom slučaju po svemu sudeći postoji i legitiman osnov takvog ograničenja, budući da je akcija poreske uprave i policije bila usmerena na prikupljanje dokaza u vezi sa ponašanjima za koja se sumnja da predstavljaju krivična dela, konkretno dela poreske utaje i zloupotrebe službenog položaja. Ono što, međutim, u konkretnom slučaju jeste sporno, jeste da li je konkretno ograničenje bilo srazmerno, odnosno da li je konkretna akcija mogla biti sprovedena na način koji bi u manjem obimu redakcije navedenih listova ometao u obavljanju posla.

Autori ovog izveštaja ne raspolažu sa dovoljno informacija kako bi mogli da daju svoj definitivni sud, ali je nesporno da postoje ozbiljne indicije da ograničenje u konkretnom slučaju nije bilo srazmerno, odnosno da je bilo prekomerno.

1.4 Radio *Sto plus* iz Novog Pazara, čiji je osnivač Novinska agencija “Beta press” d.o.o. iz Beograda, saopštio je 17. septembra da je podneo krivičnu prijavu protiv nepoznatih osoba

koje su teško oštetile predajnik radija na planini Golija. Zbog oštećenja, program ovog regionalnog radija dostupan je samo slušaocima u Novom Pazaru. U izveštaju stručnog servisa, koji je pregledao predajnik, navodi se da je oštećenje izazvano namerno. Odgovorni urednik radija, Ishak Slezović, izjavio je da je to druga havarija na istom predajniku u poslednja tri meseca. Kvar iz jula ove godine nije prijavljen policiji, jer su u stanici verovali da je reč o strujnom udaru. Raniji prekidi emitovanja sa Golije izazivani su fizičkim kidanjem kablova na antenskom stubu. Na drugi predajnik radija, koji pokriva područje Novog Pazara, pre dve godine bio je bačen „molotovljev koktel“, ali tom prilikom emisiona oprema nije teže oštećena.

Neovlašćeno sprečavanje ili ometanje emitovanja radio ili televizijskog programa je krivično delo predviđeno srpskim Krivičnim zakonikom. Nažalost, u ranijim slučajevima sprečavanja emitovanja, do kojih je najčešće dolazilo izazivanjem fizičkih oštećenja na predajnicima, odnosno kablovima za dotur modulacije, policija po pravilu nije uspevala da otkrije odgovorne. U jednom slučaju, koji je poznat autorima ovog monitoringa, Opštinski sud u Novoj Varoši je krajem 2006. godine oglasio krivim lice koje je polomilo antenu i iseklo kabl na predajniku jedne nacionalne televizije i osudio ga na 3 meseca, uslovno na godinu dana. Istom prilikom, sud je izrekao i meru bezbednosti oduzimanja 'kombinovanih klešta sa plastičnom oblogom žute boje dužine 160 milimetara', kojima je kabl isečen. Okružni sud u Užicu potvrdio je ovu presudu krajem marta 2007. godine.

2. Sudski postupci

2.1 Dnevni list *Press* objavio je, 11. septembra, presudu Okružnog suda u Beogradu u delu koji je potvrđen presudom Vrhovnog suda Srbije, koja je doneta u sporu koji su protiv tog lista pokrenuli Jelena Jovanović, supruga i Mihajlo Lajf Jovanović, maloletni sin predsednika Liberalno demokratske partije Čedomira Jovanovića, zbog povrede prava na privatnost. Spor između Jovanovića i *Press*-a vođen je u vezi sa objavljivanjem fotografija porodične kuće Jovanovića, na kojima se vide supruga i sin lidera LDP-a. Fotografija je objavljena u okviru serije tekstova u kojima je *Press* postavljao pitanje prihoda iz kojih Jovanović finansira život u takvoj kući.

Postupajući po žalbi *Press*-a, Vrhovni sud je ukinuo presudu Okružnog suda u delu u kome je bila usvojena tužba Jelene Jovanović, a potvrdio u delu u kome je bila usvojena tužba maloletnog Mihajla Lajf Jovanovića, te obavezao Dragana Vučićevića, urednika *Press*-a, da na ime naknade nematerijalne štete zbog povrede prava na privatni život maloletnom sinu lidera LDP-a plati 150.000 dinara.

U skladu sa članom 9 Zakona o javnom informisanju, nosiocima političkih funkcija ograničena su prava na zaštitu privatnosti koja imaju lica na koja se odnosi informacija, ako je informacija važna za javnost s obzirom na činjenicu da lice na koje se odnosi informacija vrši određenu funkciju i srazmerno opravdanom interesu javnosti u svakom konkretnom slučaju.

2.2 Vrhovni sud Srbije doneo je presudu u postupku po tužbi Aleksandra Tijanića protiv Komiteta pravnika za ljudska prava – YUCOM, koja je izazvala burne polemike. Naime, YUCOM je još 2005. godine objavio knjigu „Slučaj službenika Aleksandra Tijanića”, koja velikim delom predstavlja citate Aleksandra Tijanića, direktora RTS-a, preuzetih uglavnom iz njegovih izjava i članaka objavljenih u medijima u periodu od 1976. do 2004. godine. Nakon izdavanja knjige, direktor RTS-a pokrenuo je 6 različitih sudskih postupaka protiv YUCOM-a, odnosno predsednice YUCOM-a, Biljane Kovačević Vučo. U jednom od ovih postupaka, po tužbi zbog povrede autorskog prava, kojom je Tijanić tražio naknadu od 8,500,000 dinara, Okružni sud u Beogradu, u aprilu 2006. godine, odbio je tužbeni zahtev, s obrazloženjem da sporna knjiga ne predstavlja zbirku njegovih integralnih tekstova, već da koristi citate, kao ilustraciju.

Po žalbi direktora RTS-a, Vrhovni sud Srbije sada je doneo presudu kojom preinačuje odluku Okružnog suda u Beogradu i delimično usvaja zahtev tužioca za naknadu štete, do iznosa od 200,000 dinara, zabranjuje YUCOM-u da dalje koristi autorska dela tužioca i umnožava nove tiraže izdanja „Slučaj službenika Aleksandra Tijanića”, te obavezuje YUCOM da odluku suda o svom trošku objavi u dnevnom listu „Politika”.

Iako je čitav slučaj pravno izuzetno zanimljiv, obrazloženje odluke Vrhovnog suda u određenoj meri jeste problematično. Prvo, Vrhovni sud se poziva na odredbu člana 17, stav 1 tačka 2 Zakona o autorskom i srodnim pravima, koja se odnosi na javno saopštavanje, a citati izjava i članaka Aleksandra Tijanića, koliko je autorima ovog izveštaja poznato, nisu bili javno saopštavani, već beleženi i umnoženi u formi knjige. Dalje, Vrhovni sud poziva se i na odredbu člana 16. Zakona o autorskom i srodnim pravima, u skladu sa kojom autor ima isključivo pravo da objavi svoje delo i da odredi način na koji će ono objaviti. U smislu Zakona o autorskom i srodnim pravima, objavljivanjem se smatra prvo saopštavanje dela javnosti od strane autora, odnosno lica koje je on ovlastio, na bilo koji način i bilo gde u svetu. U konkretnom slučaju citirani članci i izjave Aleksandra Tijanića su već bili objavljeni, odnosno saopšteni javnosti od strane autora, te ovo njegovo pravo ni u kom slučaju nije moglo biti povređeno. Poseban je kuriozitet da, makar u izjavama koje je davao javnosti, Aleksandar Tijanić spori da je autor 40 odsto citata koji mu se u knjizi pripisuju. Nije jasno da li je sud takve navode tokom postupka uopšte ispitivao.

Sa iznetog, predmetna presuda Vrhovnog suda, odnosno način na koji je ona obrazložena, predstavlja presedan koji bi se mogao na negativan način odraziti na slobodu izražavanja.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je kroz odeljak o slobodi izražavanja. Ovde ćemo ukazati samo na prvi slučaj u kome je najavljeno korišćenje novih postupaka, odnosno mera predviđenih nedavno usvojenim Izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju.

Zora Dobričanin Nikodinović, advokat Milana Radonjića, nekadašnjeg šefa beogradskog centra Državne bezbednosti, najavila je pokretanje postupka protiv dnevnog lista *Blic*, shodno nedavno usvojenim Izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju, a zbog objavljivanja izjave predsednika SPO-a Vuka Draškovića, koji je kazao da postoje dokazi protiv Radonjića i Stevana Baste za ubistvo Slavka Ćuruvije. Advokat Milana Radonjića ukazala je da je su se u odnosu na njenog klijenta, *Blic* i Vuk Drašković ogrešili o prezumpciju nevinosti.

Nedavno usvojenim Izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju predviđeno je da je povreda prezumpcije nevinosti privredni prestup za koji je zaprećena novčana kazna u rasponu od 25% do 100% zbira vrednosti ukupno prodatog tiraža javnog glasila, isporučenog distributerima na dan objavljivanja informacije, i vrednosti prodatog oglasnog prostora u tom broju javnog glasila. Zakonom je takođe predviđeno da će u slučaju da je delo izvršeno prvi put, sud će izreći uslovnu osudu i zaštitnu meru javnog objavljivanja presude.

2. Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja

Udruženje novinara Srbije dobilo je sredinom septembra, 21 mesec nakon zahteva podnetog na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, potvrdu da čačanska policija ne poseduje službenu belešku o tome da je dopisnik „Večernjih novosti“ iz Čačka Vladimir Ilić napastvovao ovce lidera Nove Srbije Velimira Ilića. Vladimira Ilića je 4. oktobra 2007. napalo obezbeđenje Velimira Ilića dok je izveštavao o izgradnji klinike bivšeg ministra u selu Kačulice. Lider Nove Srbije tada je rekao da njegovo obezbeđenje „nije napalo novinara, već lika koga su hvatali sa spuštenim gaćama među ovcama, o čemu postoji službena beleška u policiji“. Velimir Ilić izjavio je još da je MUP otkrio da je bilo zlostavljanja njegovih ovaca i koza na imanju njegovog komšije, kao i da jedno od lica koje su zlostavljali životinje, liči na novinara „Novosti“.

Ispostavilo se da je jedino pominjanje napastvovanih ovaca u dokumentaciji policije, ono iz izjave čuvara Ilićevog imanja Dragana P. koju je čuvar, osumnjičen da je napao novinara, dao nakon incidenta. On je, naime izjavio da ga je tadašnji ministar Ilić zamolio da mu pripazi na imanje, a da je osoba koju je zatekao (novinar Ilić) ličila na „skitnicu i narkomana“ koja je ranije seksualno zlostavljala ovce! Policija u Čačku nekoliko puta se oglušila o zahtev UNS-a i poverenika za informacije da dostavi dokument o kome je govorio Velimir Ilić, a zbog toga je ombudsman Saša Janković pokrenuo postupak za kontrolu zakonitosti rada Policijske uprave u Čačku.

U skladu sa odredbama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja Policijska uprava u Čačku bila je dužna da bez odlaganja, a najkasnije u roku od 15 dana od dana prijema zahteva, tražioca obavesti o posedovanju informacije, stavi mu na uvid dokument koji sadrži traženu informaciju, odnosno izda mu ili uputi kopiju tog dokumenta. U ovom konkretnom slučaju, nepostupanjem po zahtevu, podnetom na osnovu Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Policijska uprava u Čačku je dopisniku „Večernjih novosti“ iz Čačka, Vladimiru Iliću, otežala odbranu od klevete. Istovremeno, sprečila je i da se blagovremeno učini apsolutno nespornim da napad obezbeđenja Velimira Ilića na novinara predstavlja isključivo čin gušenja slobode izražavanja.

3. Zakon o zaštiti podataka o ličnosti

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Rodoljub Šabić dostavio je Vladi Srbije Predlog Nacionalne strategije sprovođenja zaštite podataka o ličnosti. Ovaj dokument je sačinjen u saradnji sa ekspertima Komisije EU. Bio je predmet stručne rasprave na međunarodnom regionalnom skupu održanom sredinom maja u Beogradu. Nakon toga bio je predmet konsultacija sa domaćim ekspertima i tromesečne javne rasprave. Posle analize sugestija uobličena je finalna verzija i dostavljena Vladi Srbije 11. septembra.

Tekst Predloga Strategije dostupan je na Internet prezentaciji Poverenika, na adresi <http://www.poverenik.org.rs/images/stories/dokumentacija-nova/podzakonski-akti/predlogstrategijelat.doc>

4. Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina

Već u prvim danima po usvajanju Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, ministar za ljudska i manjinska prava Svetozar Čiplić, uviđajući da taj Zakon nije usklađen sa setom zakona iz oblasti javnog informisanja, izjavio je da će pojedini zakoni morati da se izmene da bi nacionalne manjine mogle da osnivaju medije. “Korpus zakona iz medijske sfere ne predviđa i ne omogućava nacionalnim savetima osnivanje sopstvenih medija, pošto su kalendarski stariji od Ustava”, rekao je Čiplić, i dodao da će zbog toga oni morati da budu promenjeni kako bi bili usklađeni s najvišim pravnim aktom Srbije. Naime, Zakonom o

nacionalnim savetima nacionalnih manjina, koji je Skupština usvojila 31. avgusta, predviđeno je da nacionalni saveti mogu osnivati medije, kao i da republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave kao osnivači javnih medija koji u celini ili pretežno vrše informisanje na jeziku nacionalne manjine, mogu u sporazumu sa nacionalnim savetom, u celini ili delimično preneti osnivačka prava na takvim medijima na nacionalni savet.

Pretpostavljamo da je ministar Čiplić, kada je govorio o neophodnosti usklađivanja medijskih propisa sa Ustavom, imao u vidu član 50. stav 1. ovog pravnog akta, u skladu sa kojim je svako slobodan da bez odobrenja, na način predviđen zakonom, osniva novine i druga sredstva javnog obaveštavanja. Reč „svako“ u smislu člana 50. stav 1. Ustava, ne podrazumeva i nacionalne savete nacionalnih manjina, budući da je reč o odredbi o pravima čoveka, svakog čoveka, fizičkog lica, pojedinca, pa posledično i svakog pripadnika bilo koje nacionalne manjine. Ovo pravo priznato Ustavom nije zapravo narušeno odredbama zakona iz medijske sfere koje ministar Čiplić ima u vidu, već Izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju usvojenim istoga dana kada i Zakon o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Tim izmenama je, između ostalog, protivustavno oduzeto pravo fizičkim licima (bili oni pripadnici većinskog naroda ili nacionalnih manjina) da osnivaju medije. Ovo pravo Zakonom o izmenama i dopunama Zakona o javnom informisanju dopušteno je samo pravnim licima.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Narodna skupština Republike Srbije nije zasedala tokom Septembra. Ovde ćemo ukazati samo na Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika, koji je usvojen 31. avgusta, ali je stupio na snagu 11. septembra 2009. godine.

1. Zakon o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika

Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika pooštravaju se kazne za oko trećinu krivičnih dela propisanih Krivičnim zakonikom. Na taj način zakonodavna vlast zapravo primorava sudsku vlast da pooštri kaznenu politiku, za koju se u poslednje vreme procenjuje da je neprihvatljivo blaga. Ono što je od posebnog značaja za medije, jeste, s jedne strane, da se medijski poslovi, ili kako Zakonik kaže - zanimanja od značaja za javno informisanje, smatraju poslovima od javnog značaja. Određena krivična dela izvršena prema licima koja obavljaju poslove od javnog značaja i u vezi sa tim poslovima, oštrije se sankcionišu. Tako se, recimo, ubistvo novinara smatra teškim ubistvom, dok se teška telesna povreda naneta novinaru tretira kao najteži oblik ovog dela (izjednačena je sa teškom telesnom povredom

nanetom maloletnom licu ili bremenitoj ženi). Slično je i sa ugrožavanjem sigurnosti ili pretnjom, za koju se sada goni po službenoj dužnosti i kada je usmerena samo na jednog novinara. Po ranije važećem Zakoniku, po službenoj dužnosti gonilo se samo kada je pretnjom bila ugrožena sigurnost većeg broja lica.

Sa druge strane, postoje i određena nova krivična dela koja se mogu ticati pre svega sudskog izveštavanja, odnosno na određeni način ograničavaju slobodu izražavanja prilikom izveštavanja o sudskim procesima. Tako se nedozvoljenim javnim komentarisanjem sudskih postupaka smatra davanje izjava u sredstvima javnog informisanja, za vreme trajanja postupka pred sudom, a pre donošenja pravosnažne sudske odluke, i to u nameri da se povredi pretpostavka nevinosti ili nezavisnost suda. Za ovo delo propisane su kazna zatvora do šest meseci i novčana kazna.

Budući da Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i zaštitu ugleda ili prava drugih, kao i očuvanje autoriteta i nepristrasnosti sudstva, smatra legitimnim osnovima za ograničenje slobode izražavanja, ova ograničenja nisu sporna, ali nameću neophodnost da se sa novinarima radi na edukaciji o dozvoljenim načinima sudskog izveštavanja.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLICKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

a) Republička radiodifuzna agencija (RRA) je 29.09.09. na svom sajtu objavila obaveštenje povodom odluke gradonačelnika Grada Beograda o proglašenju 30. septembra 2009. za Dan žalosti zbog smrti tragično nastradalog državljanina Francuske, Brisa Tatona. U ovom obaveštenju, upućenom svim nacionalnim emiterima i emiterima na području Grada Beograda, navedene su programske obaveze emitera u Danu žalosti.

Obaveštenje je sadržalo uputstva koja su u svemu bila u skladu sa odredbama člana 6, stav 1 Zakona o obeležavanju dana žalosti na teritoriji Republike Srbije ("Službeni glasnik RS", br. 101/2005), kojim je utvrđena obaveza emitera da u takvim slučajevima: obavezno emituju odluku o proglašenju dana žalosti i o programu njegovog obeležavanja; obaveste javnost o skupovima sećanja koje nadležni organi organizuju povodom dana žalosti; da usklade programsku šemu tako što će umesto redovnih, pre svega zabavnih programa, emitovati

programe prikladne danu žalosti, bez emitovanja zabavne i narodne muzike. Zbog neujednačene prakse emitera, kada su u pitanju njihove programske obaveze u slučajevima teških nesreća ili drugih tragičnih događaja, RRA je svojim obaveštenjem uticao na postupanje emitera u ovakvim situacijama, podsećajući ih na njihove obaveze.

b) Prema navodu lista „Danas” od 28.09.09, u Subotici je i zvanično počeo sa emitovanjem programa *Radio Slavoslavlje*, radio Pravoslavne crkve Subotice. Ono što je zanimljivo, kako navodi ovaj list, jeste da je ovaj radio dobio dozvolu za emitovanje programa u tajm-šering aranžmanu sa *Radio Marijom* Katoličke crkve iz istog grada, koja već 26 godina emituje svoj program kao deo svetske mreže. Dozvole za oba emitera (specijalizovanog programa) su izdate 2008. godine i važe do 2016. godine, a dobijene su za emitovanje na tom lokalnom području.

Prema članu 48. Zakona o radiodifuziji, ako su ispunjeni uslovi iz Plana raspodele radio frekvencija, može se odobriti da najviše tri emitera zajednički koriste istu radio frekvenciju u istoj željenoj zoni servisa, na osnovu prethodno pribavljenog pozitivnog mišljenja RATELa. Emiteri za dobijanje dozvole podnose ugovor kojim regulišu vreme emitovanja svakog od njih, a svaki emiter dobija posebnu dozvolu, u kojoj se posebno navodi zajedničko korišćenje radio frekvencije, emiteri koji je koriste i uslovi zajedničkog korišćenja.

Najpoznatiji slučaj odobrenog zajedničkog korišćenja frekvencije jeste tajm-šering nacionalnih emitera: „HAPPY TV“ (emiter specijalizovanog programa) i „TV Košava“ (emiter celokupnog programa).

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

a) UO RATELa je na sednici od 04.09.09. doneo 8 rešenja kojima se zabranjuje, bez odlaganja, na neodređeno vreme rad radio stanice, odn. neovlašćeno korišćenje radio frekvencije imaoću radio stanice zbog neposredovanja propisane dozvole za radio stanicu. To su stanice: Radio Kondor, Bošnjace; Timočki radio Grljan, Grljan; Radio Sistem Plus, Veternik; Radio Sistem, Veternik; TV TNT, Bela Crkva; Radio Doina, Brza Palanka; TV Jesenjin, Novi Sad; TV Jefimija, Kruševac. Ova rešenja su konačna i protiv istih se može samo pokrenuti upravni spor pred nadležnim sudom u roku od 30 dana od dana dostavljanja rešenja.

Interesantno je da se među ovim stanicama nalaze i dve TV stanice za koje je Savet RRA, doneo rešenja o oduzimanju dozvole za emitovanje programa pre isteka vremena na koji je izdata, zbog neplaćanja naknade za emitovanje, ukoliko u ostavljenom roku ne plate dugovane iznose – TV Jesenjin iz Novog Sada (prestanak važenja regionalne dozvole 01.06.09.) i TV Jefimija iz Kruševca (prestanak važenja lokalne dozvole 01.04.09.).

b) UO RATELa je na sednici od 22.09.09. doneo više rešenja o produženju roka za puštanje u rad radio stanica – Radio Novi Bečej, Novi Bečej; Radio stanica Softić, Tutin; Informativni centar Kosjerić, Kosjerić; Radio Gogy OD, Gornji Milanovac; JP Vrbas, Vrbas.

Prema članu 71. stav 1 Zakona o telekomunikacijama, radio stanica mora početi sa radom najkasnije u roku od jedne godine od dana izdavanja dozvole, osim ako posebnim zakonom nije drugačije određeno. Stavom 2 ovog člana, između ostalog, propisano je da se radio stanica može pustiti u rad posle izvršenog tehničkog pregleda od strane Agencije. Istim članom u stavu 4, propisano je da korisnik radio stanice koji iz objektivnih razloga nije u mogućnosti da u roku iz stava 1. ovog člana pusti u rad radio stanicu, može u pisanoj formi, najkasnije 15 dana pre isteka roka za početak rada radio stanice, podneti zahtev za produženje roka, u kome je dužan da navede razloge zakašnjenja. Agencija procenjuje razloge za produženje roka za početak rada radio stanice i dužna je da odluku o podnetom zahtevu donese do isteka roka za početak rada radio stanice, u skladu sa članom 71, stav 5 Zakona.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

U ovom periodu Narodna skupština nije zasedala.

a) Dana 28.09.09, povodom obeležavanja Međunarodnog dana prava javnosti da zna, ustanovljenog 2002. godine, dodeljeno je priznanje predstavnicima 5 organa vlasti za doprinos afirmisanju prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja, među kojima je i Narodna skupština Republike Srbije. Dobitnike priznanja izabrao je žiri, sastavljen od predstavnika NUNS-a, Narodnog parlamenta iz Leskovca, Fonda za otvoreno društvo, UG „Sretenje" iz Požege, YUCOM-a i „Transparentnosti Srbija", a priznanja je uručio Rodoljub Šabić, poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka od ličnosti.

Narodna skupština je dobila ovo značajno priznanje u kategoriji najviših organa javne vlasti za doprinos afirmisanju prava na slobodan pristup informacijama od javnog značaja i transparentnost u radu. U obrazloženju za dodelu nagrade se ističe da je žiri prepoznao Narodnu skupštinu Republike Srbije među organima javne vlasti koji drugima mogu služiti kao pozitivan primer poštovanja prava na slobodan pristupu informacijama i principa otvorenosti u radu, kako stoji na sajtu Narodne skupštine.

b) Dana 04.09.09. održana je petnaesta sednica Odbora za kulturu i informisanje Parlamenta. Na toj sednici je obavljen razgovor sa kandidatima koje su domaće nevladine organizacije i udruženja građana, koja se prevashodno bave zaštitom slobode govora, zaštitom prava nacionalnih i etničkih manjina i zaštitom prava dece, predložili za člana Saveta Republičke radiodifuzne agencije. Predsednica Odbora je istakla da u postupku izbora

člana Saveta RRA iz reda domaćih nevladinih organizacija i udruženja građana, u skladu sa članom 23. stav 2. tačka 5. Zakona o radiodifuziji, nije postignuta saglasnost o zajedničkoj listi sa dva kandidata ni u dodatnom zakonskom roku. Ona je podsetila da je izmenama Zakona o radiodifuziji iz juna ove godine predviđeno da, ukoliko ovlašćeni predlagač u navedenom roku ne uskladi predlog, nadležni odbor Narodne skupštine, na osnovu podnetih predloga, predlaže listu sa imenima dva kandidata radi izbora jednog člana Saveta RRA. Takođe je ukazala na zakonsku odrebu prema kojoj Odbor može, pre odlučivanja o izboru članova Saveta, organizovati javni razgovor sa svim predloženim kandidatima, radi sticanja uvida u njihove sposobnosti za obavljanje poslova iz nadležnosti Agencije. Članovima Odbora zatim su predstavljani sledeći kandidati: Velimir Milošević (Savez izviđača Srbije i EKOPOLIS, Niš), Miljenko Dereta (Građanske inicijative), dr Rajko Đurić (Fondacija holokausta Roma „Sećanje, pomirenje, budućnost, Beograd), Boža Prelević (Fond za političku izuzetnost, sa još dve organizacije, Beograd), Goran Peković (Međunarodno udruženje propagandista) i Milovan Vitezović (Kulturno-prosvetna zajednica Beograda).

Na sajtu Narodne skupštine, do dana zaključenja ovog izveštaja, 30. septembra, nije objavljena informacija da li je Odbor za kulturu i informisanje doneo odluku koja dva kandidata nevladinog sektora, od šest kandidovanih, predlaže Skupštini radi izbora jednog od njih za člana Saveta RRA. Prva sednica drugog redovnog zasedanje Narodne skupštine u 2009. godini je planirana za 06.10. 09.

4. VLADA REPUBLIKE SRBIJE

Na svojoj 139. sednici održanoj 03.09.09, Vlada Republike Srbije je usvojila Predlog zakona o autorskom i srodnim pravima, koji je dostavljen 21.09.09. Skupštini i nalazio se na spisku zakona u proceduri, u vreme zaključenja ovog izveštaja.

Prema članu 140. Poslovnika Narodne skupštine Republike Srbije (prečišćen tekst Sl. glas RS 14/09), predlog zakona, pripremljen u skladu sa odredbama ovog poslovnika, može se uvrstiti u dnevni red sednice Narodne skupštine u roku, ne kraćem od 15 dana i ne dužem od 60 dana, od dana njegovog podnošenja.

U izuzetnim slučajevima, rok od 60 dana može biti prekoračen, ali ne duže od 30 dana, a predsednik Narodne skupštine obavestiće narodne poslanike o razlozima prekoračenja roka.

Rokovi iz stava 1. ovog člana miruju kad Narodna skupština nije u redovnom zasedanju.

5. MINISTARSTVO KULTURE

a) Na sajtu Ministarstva kulture, 07.09.09. je objavljeno saopštenje, kojim Ministarstvo obaveštava sve zainteresovane da će rezultate Konkursa za sufinansiranje

projekata/programa u oblasti javnog informisanja, zbog velikog odziva i više od 300 pristiglih projekata, saopštiti 20. septembra, umesto 7. septembra, kako je bilo određeno konkursom.

Celo saopštenje videti [ovde](#)

Ministarstvo kulture je 30.07.09. raspisalo Konkurs za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja, na osnovu čl.21 Zakona o ministarstvima i Zaključka Vlade Srbije od 25. juna 2009. godine o pomoći medijima u uslovima krize. Konkurs je bio otvoren do 21.08.09, a rezultati konkursa je trebalo da budu objavljeni do 07.09.09. na sajtu Ministarstva kulture. Ukupan iznos od 80 miliona dinara namenjen je za sufinansiranje proizvodnje programskih sadržaja štampanih i elektronskih medija, a pravo učešća na konkursu su imali osnivači javnih glasila i pravna lica registrovana za produkciju televizijskog i radijskog programa, uz preduslov da konkurišu sa jednim projektom čija će se realizacija izvršiti kroz medije. Iznos od 60 miliona dinara je obezbedila Vlada, a dodatnih 20 miliona dinara je iz budžeta Ministarstva kulture. Maksimalni iznos po projektu je bio 2 miliona dinara, s tim što su medijske kuće morale da predvide sopstveno učešće sa 20% sredstava. Sredstva moju biti utrošena do kraja marta 2010.

b) Dana 21.09.09. objavljeni su rezultati Konkursa za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja. Ministar kulture, Nebojša Bradić i njegova pomoćnica za informisanje, Nataša Lesendrić-Vučković, održali su press konferenciju, na kojoj su saopštili rezultate konkursa. Prema njihovim navodima, od pristiglih 355 prijava kojima je potraživano 600 miliona dinara (konkurisala su 72 štampana medija, 96 radijskih stanica, 27 web portala, 73 televizije i 87 televizijskih produkcija), odobreno je 125 projekata i skoro 80 miliona dinara. Pomoćnica ministra, Nataša Vučković-Lesendrić je precizirala da će za 16 projekata iz oblasti štampanih medija ministarstvo izdvojiti 9,8 miliona dinara, za 46 projekata radio stanica 21,5 miliona, a za 13 projekata za veb portale 11,2 miliona dinara. Za 7 projekata u oblasti TV produkcije biće izdvojeno 6,5 miliona dinara, a za 43 projekta TV stanica 31 milion. Odobreni projekti u najvećoj meri odnose se na informativni program (45%), zatim na obrazovanje (28 %), slede verski sadržaji (14 %), dečiji (9 %) i kulturni (3 %). Ministarstvo kulture će u kratkom roku, pristupiti realizaciji odluka sa ovog konkursa, kako su naveli predstavnici Ministarstva.

Raspodelom sredstava u skladu sa konkursnim rezultatima, privedeno je kraju ostvarenje jedne od Vladinih interventnih mera za pomoć medijima u uslovima krize. Pojedini mediji su kritikovali odluku o dodeli sredstava, navodeći da su sredstva dobili „poslušni mediji“ i da među onima čiji su projekti podržani, ima mnogo državnih medija i onih koji nisu poznati široj medijskoj javnosti kao ozbiljne medijske kuće.

Spisak medija kojima su dodeljena sredstva na Konkursu za

sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja

Rezultati Konkursa za sufinansiranje projekata/programa u oblasti javnog informisanja

c) Na sajtu Ministarstva kulture, dana 14.09.09, objavljeno je saopštenje, kojim "Ministarstvo oštro osuđuje ponašanje distributera *Futura Plus*, koji je, visokim iznosom dugovanja prema najvećim srpskim izdavačima, uticao na njihovu odluku da sva svoja izdanja povuku iz ove prodajne mreže". Ministarstvo je takođe navelo da zbog nastalog problema, „veliki deo tiraža ovih izdavača neće biti dostupan čitaocima, čime se direktno ugrožava pravo građana na informisanje“. Istovremeno je apelovalo na sve distributere na tržištu štampe da, u periodu dok se ne razreše problemi nastali između izdavača novina i distributera *Futura Plus*, adekvatnom raspodelom tiraža omoguće građanima da na što lakši način dođu do štampe. Ministarstvo je na kraju izjavilo da će učiniti sve da pomogne u rešavanju problema nastalog između članica *Asocijacije medija* i distributera *Futura Plus*.

Celo saopštenje pogledajte [ovde](#)

[Komentar ovog sukoba, u kom se i Ministarstvo svrstalo na jednu stranu, dostupan je u Odeljku Sloboda izražavanja, pod tačkom 1.2.](#)

d) Ministarstvo kulture je 01.09.09. raspisalo Konkurs za sufinansiranje projekata/programa elektronskih medija sa sedištem na Kosovu i Metohiji. Cilj konkursa je: očuvanje srpskog nacionalnog i kulturnog identiteta i jezika, ostvarivanje prava građana na javno informisanje; razvoj medijskog pluralizma; podsticaj medijskog stvaralaštva u oblasti kulture, nauke i obrazovanja.

Pravo učešća na konkursu imaju osnivači elektronskih javnih glasila sa sedištem na Kosovu i Metohiji, kao i pravna lica registrovana za produkciju televizijskog i radijskog programa sa sedištem na Kosovu i Metohiji. Predloženi projekat se mora realizovati preko javnog glasila. Svaki predlagač može konkurisati samo sa jednim projektom, s kojim nije već učestvovao na konkursu Ministarstva kulture. Maksimalni iznos traženih sredstava za realizaciju projekta iznosi 1.000.000,00 dinara, a Ministarstvo pokriva do 80% ukupne vrednosti projekta. Dodeljena budžetska sredstva moraju biti utrošena do kraja marta 2010. godine. U budžetu Ministarstva kulture za namenu ovog konkursa opredeljeno je 8.000.000,00 dinara. Konkurs je otvoren 01.09.2009. godine i traje zaključno sa 25.09.2009.godine. Rezultati će biti objavljeni na sajtu Ministarstva najkasnije do 15.10.2009. godine. Konačnu odluku o dodeli sredstava donosi ministar, na osnovu predloga Konkursne komisije.

[Ministarstvo je, kao nadležno za oblast informisanja, u svom budžetu opredelilo određena sredstva za sufinansiranje projekata iz ove oblasti. Na osnovu člana 21. Zakona o ministarstvima \(»Službeni glasnik RS«, br. 65/08\) i Zakona o budžetu Republike Srbije za](#)

2009. godinu ("Službeni glasnik RS", broj 102/08 i 31/09), Ministarstvo je raspisalo ovaj konkurs, po osnovu kog će izvršiti raspodelu tih sredstava, u skladu sa konkursnim rezultatima.

<u>Konkurs za sufinansiranje projekata/programa elektronskih medija sa sedištem na Kosovu i Metohiji</u>		1. 9. 2009.	25. 9. 2009
---	--	--------------------	--------------------

e) Prema saznanjima monitoring tima, u ovom periodu, tačnije 29.09.09, je održan još jedan radni sastanak predstavnika Ministarstva kulture sa predstavnicima medijskih udruženja, povodom formiranja radne grupe za izradu Strategije medijskog sektora. Na tom sastanku je, između ostalog, zatraženo i dogovoreno da članove radne grupe imenuje Vlada. Do zaključenja ovog izveštaja, Vlada nije imenovala članove ove radne grupe.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

6. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

a) Na sajtu OFPSa je dana 23.09.2009. objavljeno obaveštenje o potpisivanju bilateralnih ugovora o međusobnoj saradnji sa inostranim organizacijama i to:

- **Dana 23.09.2009.** godine potpisan je ugovor o međusobnoj saradnji između kolektivne organizacije za zaštitu prava interpretatora, proizvođača fonograma i proizvođača videograma Ukrainian Music Alliance iz Ukrajne i OFPSa (organizacije proizvođača fonograma Srbije).
- **Dana 18.09.2009.** godine potpisan je ugovor o međusobnoj saradnji između kolektivne organizacije za zaštitu prava interpretatora i proizvođača fonograma SENA iz Holandije i OFPSa.

Prema članu 171. Zakona o autorskom i srodnim pravima, organizacije za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava, imaju obavezu da u roku od 5 godina od dana sticanja prve dozvole za obavljanje delatnosti, zaključe ugovore sa odgovarajućim srodnim inostranim organizacijama. Tim ugovorima ove organizacije obezbeđuju kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava domaćih nosilaca prava u inostranstvu, kao i stranih nosilaca prava u državi Srbiji.

b) UO OFPSa je na sednici od 02.09.09. doneo odluku o Izmeni i dopuni tarife naknada koju od korisnika naplaćuje OFPS. Ova Odluka je izašla u Sl.gl. RS broj 77/09 od 18.09.09. i stupila na snagu dan posle. Izmene i dopune tarife se odnose na:

- ustanove javnog radiodifuznog servisa-TV stanice i radio stanice

Dopunama tarife je utvrđeno da za ove TV stanice naknada utvrđena primenom procenta na prihod/rashod ne može biti manja od minimalne naknade koja iznosi 0,08 din po stanovniku mesečno, prema podacima o tehničkoj zoni pokrivenosti, a za radio stanice, da ne može biti manja od minimalne naknade koja iznosi 0,007 din po stanovniku mesečno, prema prema podacima o tehničkoj zoni pokrivenosti.

Time se i za ustanove javnog radiodifuznog servisa (TV i radio stanice) uvodi minimalna naknada koja već postoji i za komercijalne emitere i to u istom iznosu kada je reč o radio stanicama, a za TV stanice – u istom iznosu kao za I kategoriju komercijalnih TV emitera (sa učešćem muzike u programu do 50%). Međutim, za one koji plaćaju više od minimalne naknade, razlika u tarifi ostaje i dalje velika, na štetu komercijalnih emitera.

- Izmenjena je i tarifa za kablovsko reemitovanje, tako što su naknade uvećane povećanjem mesečnih iznosa naknade po domaćinstvu za reemitovanje. Istovremeno je uvedena i mogućnost popusta za kablovske operatere u slučaju potpisivanja trogodišnjih ugovora sa OFPSom (20%, 15% i 10% za prvu, drugu i treću godinu važenja ugovora), koja ranije nije postojala.

7. SOKOJ, kolektivna organizacija za zaštitu autorskih prava autora muzičkih dela

Na sajtu ove organizacije nalazi se vest od 24.09.09. da je u Beogradu 15. i 16. septembra 2009. održan Nacionalni seminar o kolektivnom ostvarivanju autorskog i srodnih prava, u organizaciji Zavoda za intelektualnu svojinu Republike Srbije i Svetske organizacije za intelektualnu svojinu (WIPO). Među učesnicima je bio i Aleksandar Kovačević, direktor SOKOJa, koji je imao izlaganje na temu: Odnos između organizacija za kolektivno ostvarivanje prava i radiodifuznih organizacija u Srbiji.

Na sajtu SOKOJa, kao ni na sajtu Zavoda za intelektualnu svojinu, nije dostupna informacija o sadržini izlaganja direktora ove organizacije.

Prema saznanjima monitoring tima, još uvek nisu održani sastanci SOKOJa sa predstavnicima emitera na temu pregovora o smanjenju tarifa i ujednačavanju tarifa za komercijalne emitere i javna preduzeća, iako je ovo preporučeno od strane Vlade setom mera za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize.

REALIZACIJA VLADINIH INTERVENTNIH MERA ZA POMOĆ MEDIJIMA U USLOVIMA KRIZE

Vladine mere za pomoć medijima u uslovima ekonomske krize donete su još 25.06.09, kao interventne, a za njihovo praćenje je zaduženo Ministarstvo kulture. Ni tri meseca nakon njihovog donošenja ove mere nisu realizovane, sa izuzetkom dve mere i to: smanjenje naknada RRA i obezbeđivanje dodatnih sredstava za sufinansiranje projekata u oblasti informisanja.

U posmatranom periodu samo je realizacija ove druge mere privedena kraju. Donošenjem odluke o dodeli sredstava za sufinansiranje projekata u oblasti informisanja, kojom je podržano 125 projekata, raspoređeno je gotovo svih 80 miliona dinara budžetskih sredstava, opredeljenih u ovu svrhu. Da bi mera bila realizovana u potpunosti, potrebno je da ta sredstva budu zaista i preneti onima čiji su projekti podržani, što je Ministarstvo i najavilo.

Jedna od interventnih Vladinih mera, sniženje RATELOvih naknada za emitere, mogla je da bude odavno realizovana, ali ni do danas nije. Naime, UO RATELa je još 21.07.09. doneo potrebnu Odluku za sprovođenje ove mere, ali Vlada do zaključenja ovog izveštaja nije odlučivala o davanju saglasnosti na tu Odluku.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Iako je još u avgustu saopšteno da će RTS prenositi Sabor trubača u Guči u visokoj (HD) rezoluciji, do prvog prenosa u ovoj tehnologiji došlo je tek 9. septembra 2009. godine, kada je RTS u svom digitalnom multipleksu koji emituje sa Avale i Fruške Gore, u visokoj rezoluciji prenosio fudbalsku utakmicu između reprezentacija Srbije i Francuske. Ostaje, međutim, činjenica da je ovakvo emitovanje RTS-a u ovom trenutku u apsolutnoj suprotnosti sa Zakonom o radiodifuziji, kojim je predviđeno da će RTS emitovati program samo na dve mreže, a treća, eksperimentalna digitalna mreža se i ne pominje. Takođe, ono je u suprotnosti i sa Strategijom digitalizacije usvojenom od strane Vlade Republike Srbije, budući da RTS ne emituje u standardu za koji se Vlada Strategijom opredelila. Ovakvim ponašanjem RTS-a, njegova obaveza da obezbedi razvoj savremenih tehničko-tehnoloških standarda u proizvodnji i emitovanju programa i pripremi i u predviđenom vremenu realizuje planove prelaska na nove digitalne tehnologije, u dobroj meri dovodi se u pitanje, a takođe se izaziva i dodatna konfuzija kod gledalaca u vezi sa standardom budućeg digitalnog emitovanja.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

Proces privatizacije javnih medija u Srbiji je u blokadi već više od godinu i po dana. U međuvremenu je država, usvajanjem novog Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina, kreirala još jedan osnov za izbegavanje privatizacije. Naime, po ovom Zakonu, ne

samo da nacionalni saveti mogu osnivati medije, već i republika, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave kao osnivači javnih medija koji u celini ili pretežno vrše informisanje na jeziku nacionalne manjine, mogu, umesto da ih privatizuju, preneti osnivačka prava na nacionalni savet. Dodatnu zabrinutost izazvale su najave ministra za ljudska i manjinska prava, Svetozara Čiplića, da će se ići na izmene medijskog zakonodavstva, kako bi se nacionalnim savetima olakšala realizacija prava iz Zakona o nacionalnim savetima nacionalnih manjina. Ovo bi drugim rečima moglo da znači potpuno odustajanje države od privatizacije preostalih javnih medija.

Protivrečene poruke koje vlast šalje preko najviših državnih funkcionera, kao i uslovi poslovanja koji su neravnopravni i diskriminatorni u odnosu na privatne medije, rezultiraju brojnim problemima sa kojima se susreću privatni mediji, uključujući i one koji su privatizovani pre zaustavljanja privatizacije.

Tako je Opštinski sud u Negotinu popisao imovinu *Radio-televiziji Krajina*, zbog duga prema zaposlenima od skoro milion dinara. *RTV Krajina* privatizovana je u novembru 2007. godine, a radnicima je poslednja plata isplaćena u martu ove godine i to za novembar 2008. Novac od prodaje popisane imovine namenjen je isplati zaostalih zarada osmoro radnika, koji su *RTV Krajina* tužili sudu. Privatizovana *RTV Krajina* zapala je u finansijske probleme početkom ove godine. Zaposleni koji su tužili *RTV Krajina* sumnjaju da će prodajom popisane imovine biti obezbeđena dovoljna sredstva za namirenje njihovih potraživanja, te tvrde da su se na ovaj korak odlučili kako bi prekinuli agoniju. Dejan Grujić, direktor *RTV Krajina*, izjavio je da će vlasnici ove medijske kuće ipak pronaći rešenje da zaposlenima isplate zaostale zarade, te da popisana imovina neće biti prodana.

VII ZAKLJUČAK

U posmatranom periodu ekonomsko propadanje emitera je nastavljeno, a vlast je produžila da šalje protivrečene poruke medijskom sektoru. Tako, i dalje nije jasno kakvi su planovi države u odnosu na privatizaciju javnih medija. I dalje nije jasno da li će se predstojeća digitalizacija radiodifuzije sprovoditi na način na koji to Vladina Strategija propisuje, ili na način na koji je u praksi sprovodi RTS. Na navedeni način kreira se situacija u kojoj medijska preduzeća ostaju bez minimuma, makar srednjoročne izvesnosti o uslovima poslovanja u zemlji, što predstavlja bitan otežavajući faktor u planiranju razvoja.

Najavljena izrada Medijske Strategije, koja je trebalo da doprinese definisanju ciljeva i prioriteta kojima se teži, kao i principa i vrednosti koji će se štiti, nije odmakla dalje od najave, te se i u odnosu na njenu izradu može osnovano sumnjati u iskrenost namera vlasti da se medijska scena sistemski reformiše na način koji će omogućiti i razvoj medijskog sektora i dalju demokratizaciju društva.

Pozitivan pomak predstavljaju izmene Krivičnog zakonika koje su stupile na snagu 11. septembra, i to posebno u onom delu u kome se pooštava kaznene politika u odnosu na krivična dela koja se gotovo svakodnevno vrše prema novinarima i medijima (npr. ugrožavanje sigurnosti, što je termin koji Zakonik koristi za pretnje kojima su novinari gotovo svakodnevno izloženi). Takođe, za pohvalu je što srpsko krivično zakonodavstvo sada zanimanjima od značaja za javno informisanje, priznaje status poslova od javnog značaja, te posledično i pruža jaču krivičnopravnu zaštitu.

S druge strane, Zakonom o izmenama i dopunama Krivičnog zakonika uvode se određena nova krivična dela, odnosno na drugačiji, i po novinare potencijalno opasniji način, reguliše pre svega izveštavanje o sudskim procesima. U narednom periodu bilo bi neophodno organizovati programe dodatne edukacije novinara koji se bave sudskim izveštavanjem. Mogućnost krivičnog progona novinara za nedozvoljeno javno komentarisanje sudskih postupaka ili ometanje pravde, nužno je svesti na najmanju moguću meru kroz edukaciju o načinu na koji se ima izveštavati iz sudova bez povrede pretpostavke nevinosti ili nezavisnosti suda, bez ometanja vođenja sudskog postupka, odnosno vršenja sudijske ili tužilačke dužnosti.